

Větu 10.7 se pokusím ozřejmit na příkladu. Uvažujme vektorový prostor R^3 , nad tělesem reálných čísel R . Jeho prvky jsou trojice reálných čísel. Mějme jeho kanonickou bázi, tj. bázi $M = \{(1,0,0), (0,1,0), (0,0,1)\}$. Definujme zobrazení g vektorů báze M do prostoru R^4 například tímto přiřazením:

$$(1,0,0) \rightarrow (1,2,3,4), \quad \text{tj. } g((1,0,0)) = (1,2,3,4),$$

$$(0,1,0) \rightarrow (0,1,1,1), \quad \text{tj. } g((0,1,0)) = (0,1,1,1),$$

$$(0,0,1) \rightarrow (1,-1,0,0), \quad \text{tj. } g((0,0,1)) = (1,-1,0,0).$$

Zobrazení g je definováno **pouze** na tříprvkové množině M , nikde jinde. Obecný vektor (x,y,z) prostoru R^3 lze **jediným způsobem vyjádřit jako lineární kombinaci** vektorů báze M , tj.

$$(x,y,z) = x \cdot (1,0,0) + y \cdot (0,1,0) + z \cdot (0,0,1).$$

Zobrazení $g : M \rightarrow R^4$ chceme **rozšířit** na homomorfismus $f : R^3 \rightarrow R^4$, tj. chceme najít homomorfismus f prostoru R^3 do prostoru R^4 , který zobrazuje vektory báze M stejně jako zobrazení g . Protože má být f **homomorfismus**, který **rozšiřuje** zobrazení g , musí být

$$\begin{aligned} f((x,y,z)) &= f(x \cdot (1,0,0) + y \cdot (0,1,0) + z \cdot (0,0,1)) = \\ &= x \cdot f((1,0,0)) + y \cdot f((0,1,0)) + z \cdot f((0,0,1)) = \\ &= x \cdot g((1,0,0)) + y \cdot g((0,1,0)) + z \cdot g((0,0,1)) = \\ &= x \cdot (1,2,3,4) + y \cdot (0,1,1,1) + z \cdot (1,-1,0,0) = (x+z, 2x+y-z, 3x+y, 4x+y). \end{aligned}$$

Je tedy $f((x,y,z)) = (x+z, 2x+y-z, 3x+y, 4x+y)$, **jinak definovat f nelze**. Našli jsme předpis pro homomorfismus f . V duchu 10.7 – implikace v bodě (i) – jsme zobrazení g báze M prostoru R^3 do prostoru R^4 rozšířili na homomorfismus f .

Poznámka. Pojem *rozšíření* zobrazení znamená toto: Je-li M podmnožinou množiny V a g zobrazení M do W , pak zobrazení f množiny V do množiny W *rozšiřuje zobrazení g* , jestliže se jejich obrazy shodují na celé množině M , tj. $f(x) = g(x)$ pro každé x z podmnožiny M .

Endomorfismus a automorfismus.

Automorfismus vektorového prostoru V je vzájemně jednoznačné zobrazení množiny V na množinu V , které je navíc *homomorfismem*. Je to vlastně *permutace* množiny V , která je homomorfismem (obvykle se však termín permutace užívá jen tehdy, když je množina V konečná).

Endomorfismus prostoru V může zobrazovat dva různé vektory na stejný vektor, tj. endomorfismus **může být zobrazení, které není prosté**. Příklad snadno zkonstruujeme na nějakém prostoru konečné dimenze. Uvažujme např. prostor vektorů v v prostoru, které vycházejí z počátku, a jako endomorfismus tohoto prostoru uvažujme kolmé promítání do nějaké roviny procházející počátkem – toto zobrazení není ani *prosté* ani *na*).

Příklad. Uvažujme vektorový prostor všech polynomů s reálnými koeficienty.

- Zobrazení f , které každému polynomu přiřadí jeho derivaci, je endomorfismus, který není prostý, ale je *na*.
- Zobrazení g , které každému polynomu $p(x)$ přiřadí polynom $x \cdot p(x)$, je endomorfismus, který není *na*, ale je prostý.

Jestliže má prostor V konečnou dimenzi, pak každý endomorfismus, který není automorfismem, není ani prostý, ani *na*. To plyne např. z věty o hodnotě a defektu.

Věta o hodnotě a defektu. Nejprve je třeba dobře pochopit, co je *jádro* a *obraz* homomorfismu. Mějme homomorfismus f prostoru V do prostoru W .

Jádro homomorfismu f (značíme $\text{Ker } f$) je **podprostor prostoru V** , který sestává ze všech vektorů prostoru V , které se zobrazí na nulový vektor prostoru W .

Obraz homomorfismu f (značíme $\text{Im } f$) je **podprostor prostoru W** , který sestává ze všech obrazů vektorů prostoru V při homomorfismu f .

Dimenze jádra $\text{Ker } f$ se nazývá *defekt* homomorfismu f , značí se $d(f)$.

Dimenze obrazu $\text{Im } f$ se nazývá *hodnota* homomorfismu f , značí se $r(f)$.

- Obrazem $\text{Ker } f$ je nulový podprostor prostoru W , tedy $f(\text{Ker } f) = 0$.
- $\text{Im } f$ je obrazem celého prostoru V při f , tj. $f(V) = \text{Im } f$.

Je-li f monomorfismus, je jeho jádro nulové, tj. $\text{Ker } f = 0$, tj. $d(f) = 0$.

Je-li f epimorfismus, je jeho obrazem celý prostor W , tj. $\text{Im } f = W$, resp. $r(f) = \dim W$.

Ve větě 10.18 je pro homomorfismus $f: V \rightarrow W$ uveden vztah

$$\dim V = d(f) + r(f),$$

tj. dimenze prostoru, **ze kterého zobrazujeme**, je rovna součtu defektu a hodnoti homomorfismu f .

Náčrt důkazu. Zvolíme libovolnou bázi jádra $\text{Ker } f$ a **rozšíříme ji** na bázi celého prostoru. [To můžeme učinit podle věty 8.11.]

Báze jádra $\text{Ker } f$ má $d(f)$ prvků, báze celého prostoru V má $\dim V$ prvků.

Vektory báze jádra se homomorfismem f zobrazí na nulový vektor prostoru W .

Přidané vektory [je jich $\dim V - d(f)$] se zobrazí na generátory podprostoru $\text{Im } f$ prostoru W [podle jedné ze základních vlastností homomorfismu]. **Dokáže se**, že jsou navzájem různé a lineárně nezávislé [to dá trochu práce], a proto tedy tvoří bázi $\text{Im } f$. Je jich $r(f) = \dim V - d(f)$. A tím je výše uvedená rovnost dokázána.